

Hr Lauri Hussar
Riigikogu

Meie: 11.06.2025 nr 1-9/1800-2

Vastus Riigikogu liikmele

Austatud Riigikogu esimees

Riigikogu liige Vladimir Arhipov pöördus siseministri poole kirjaliku küsimusega, milles palub vastuseid küsimustele, mis on seotud kadunud alaealistega.

1. Kui palju inimesi on viimase viie aasta jooksul Eestis ametlikult kadunuks kuulutatud? Kui suur osa neist on olnud alaealised?

Viimase viie aasta jooksul (ajavahemikus 01.06.2020-01.06.2025) on Politsei- ja Piirivalveametile (edaspidi PPA) laekunud 18 770 teadmata kadunud isiku teadet. Nendest 65% ehk 12 203 on alaealistega seotud juhtumid. Siinkohal on aga oluline ära märkeerida, et see alaealiste kogu summa ei moodustu unikaalsetest juhtumitest. Selle summa moodustavad 2613 erinevat alaealist, kes on korduvalt ära jooksnud. Reeglina lahenevad kadunud alaealistega seotud juhtumid 1-2 päevaga, enamuses samal päeval.

Alaealised, kes on korduvalt ära jooksnud, ei jookse alati minema kodust vaid lahkuvad ka tihti sotsiaalteenustelt kuhu nad suunatud on, seal hulgas asendushooldus ja kinnise laste asutuse teenus. Selle probleemi lahendamiseks on toimunud korduvaid kohtumisi Siseministeerium, PPA, Sotsiaalkindlustusamet ja Sotsiaalministeerium vahel.

2. Millised on peamised põhjused või tüüpilised olukorrad, mis viivad alaealiste kadumiseni?

Enamuses alaealiste kadumisi on kodust või sotsiaalteenustelt minema jooksmised. Ära jooksmise põhjused on sotsiaalsed probleemid, seal hulgas hooldusõiguse vaidlused lapsevanemate vahel, mille käigus saab kannatada lapse heaolu. Viimase 5 aasta jooksul on pikemalt (*rohkem kui 10 päeva*) kadunud olnud alaealisi 16, kellest 15 asukoha on PPA suutnud ka tuvastada. Ühe lapse puhul on PPA-le teada, et laps viibib oma vanemaga Venemaal (*hooldusõiguse vaidlus*), kuid antud riigi ametivõimude kaudu pole õnnestunud lapse reaalselt aadressi saada.

3. Kas Eesti politseis või Siseministeeriumi haldusalas on spetsialiseeritud üksus, kes tegeleb alaealiste kadumistega? Kui ei ole, siis miks pole loodud ja kas on plaan seda luua?

Eraldi üksust sellise teemaga tegelemiseks PPA-s ning Siseministeeriumis loodud ei ole. Seda põhjusel, et töö ja praktika käigus on selgunud, et kõige optimaalsem ressurside kasutamine saavutatakse, kui isikute otsimisega tegelevad politseijaoskonnad.

4. Millised vabatahtlikud organisatsioonid on kaasatud alaealiste otsingutesse? Kas neil organisatsioonidel on riiklikult kehtestatud koolitused või pädevusnõuded ja kas riik toetab neid mingil viisil?

Siseministeeriumile ja PPA-le teadaolevalt tegelevad kadunud isikute otsingutega (*sealhulgas lastega*) järgmised vabatahtlikud organisatsioonid:

- MTÜ ESTSAR
- MTÜ Vabatahtlik Reservpäästerühm
- MTÜ Tartu Vabatahtlikud Otsijad
- MTÜ Mulgimaa Järvepääste
- MTÜ Virumaa Reservpäästerühm
- MTÜ Lääne-Eesti Vabatahtlik Reservpäästerühm
- MTÜ Vilsandi Vabatahtlik Merepääste
- SA Kadunud
- OPEROG (Operatiivne Otsingugrupp)
- MTÜ Iga Elu
- MTÜ Tapa Otsingugrupp

PPA-l on võimalus nende kõigiga koostööd teha, kuid ametlikud koostöölepingud sõlmitakse ainult nende vabatahtlike organisatsioonidega, kes on läbinud vastavad koolitused ja õppused. Hetkel on PPA-l 7 kehtivat koostöölepingut vabatahtliku organisatsiooniga, kes aitavad kaasa kadunud isikute otsingutega. PPA kaasab alati vabatahtlike organisatsioone ka kadunud isikutega seotud õppustele ja koolitustele.

5. Kui kiiresti alustatakse otsingut pärast alaealise kadumise teavitust?

Otsingutega alustatakse kohe kui teade PPA-le laekub.

6. Kas Eestis on kasutusel Amber Alert-tüüpi süsteem või plaanitakse selle rakendamist?

Amber Alert süsteem on 1996. aastal loodud süsteem, mis on ennekõike inimröövi juhtumite lahendamiseks. Tegemist on väga mitme kihilise Ameerika süsteemiga, millest meil Eestis leiab peamiselt kasutamist sotsiaalmeedia lahendus. Eestis on kasutusel siseriiklikud süsteemid, Schengeni infosüsteem ja Interpoli süsteem. Kui menetleja leiab, et avalikkus saab aidata ja andmete avaldamine on põhjustatud, siis saame teavet jagada www.politsei.ee lehel. Kui sellest ei piisa siis kasutatakse ka meedia väljaandeid.

Teine põhjus, miks Eestis Amber Alerti ei kasutata, seisneb andmekasutuse reeglites. Eraettevõtete andmekasutuse reeglite täitmist PPA füüsiliselt tagada ei saa. Näiteks, kui Amber Alert paneb kadunud lapse puhul tänavale 10 000 pilti ja laps leitakse üles, siis pole selge kui kaua on need pildid endiselt veel tänaval teistele inimestele näha. Kui laps on leitud, siis kadunud isiku pildi kuvamine avalikus ruumis on juba isikuandmete töötlemise nõuete rikkumine. PPA kontrolli all olevates süsteemides suudetakse tagada

andmete töötlemise reeglitest kinnipidamine. Kui inimene üles leitakse, siis kustutakse andmed vastavalt regulatsioonidele.

Numbrituvastuskaamerad on samuti seni olnud oluliseks politsei tööriistaks kadunud alaealiste asukoha väljaselgitamisel. Kui on õnnestunud pealtnägijate ütluste või avaliku ruumi kaamerate abil tuvastada, et alaealine on kadumise eel istunud näiteks tuttava või hääleküüdi pakkuja sõidukisse, ning teha kindlaks sõiduki (kasvõi oletatav) registreerimisnumber, on numbrituvastuskaamerate salvestiste abil olnud seni võimalik küllaltki kiiresti välja selgitada sõiduki viimane teadaolev liikumisteed- või suund ning sõiduki omanik ja tema kaudu sündmuse hetkel sõiduki kasutaja, kellelt täiendavat teavet kadunud alaealise kohta saada. Käesoleval ajal on numbrituvastuskaamerate kasutamine selle eesmärgi jaoks keelatud, mis piirab oluliselt selle meetodi rakendamist kadunud alaealiste otsingutel.

7. Milliseid ennetustegevusi riik rakendab, et vähendada laste kadumisi? Kas koolidele ja vanematele on jagatud juhiseid riskide äratundmiseks ja reageerimiseks?

Nagu eespool juba mainitud, siis enamus laste kadumisi on seotud kodust ära jooksmisega, kusjuures enamus neist asenduskodu teenuselt. Erinevad osapooled, kes selle sihtgrupiga ühel või teisel moel kokku puutuvad teevad juba täna omavahel sellel teemal koostööd. Lisaks tehakse vajalike sammude muudatusteks õigusloomes ning laiemaid kampaaniaid, kuid neid veab eest ennekõike Sotsiaalministeerium koostöös Sotsiaalkindlustusametiga. Täpsemalt saab nende kohta küsida infot just nende asutuste kaudu otse.

PPA poolt on veel lisaks Politsei.ee kodulehel eraldi rubriik „Eksinud ja teadmata kadunud“: <https://www.politsei.ee/et/juhend/eksinud-ja-teadmata-kadunud>. Seal on kirjas suunised „Mida teha, kui lähedane on kadunud“ ja „Välismaal kadunud inimene“

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister